

Điểm chất lượng cuộc sống và một số yếu liên quan đến chất lượng cuộc sống ở người bệnh parkinson tại Bệnh viện Đa khoa Đồng Đa

Quality of life score and some factors related to quality of life in patients with parkinson at Dong Da general hospital

Nguyễn Thị Ngọc Bích^{1✉}, Nguyễn Tuấn Minh¹, Nguyễn Hải Phương¹

Trần Bảo Ngọc², Lương Minh Hằng¹

¹ Bệnh viện Đa khoa Đồng Đa

² Bệnh viện 19-8

Tác giả liên hệ

ThS.BS. Nguyễn Thị Ngọc Bích
Bệnh viện Đa khoa Đồng Đa
Email: baolam109@gmail.com

Ngày nhận bài:

Ngày phản biện khoa học:

Ngày duyệt bài:

TÓM TẮT

Mục tiêu: Xác định điểm chất lượng cuộc sống và phân tích một số yếu tố liên quan đến chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson.

Đối tượng và phương pháp nghiên cứu: Nghiên cứu mô tả cắt ngang 55 người bệnh Parkinson được điều trị ngoại trú tại Bệnh viện Đa khoa Đồng Đa từ tháng 4/2025 đến tháng 7/2025.

Kết quả: Điểm trung bình chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson là $27,37 \pm 14,13$, giai đoạn trung bình – nặng (giai đoạn III, IV, V) có chất lượng cuộc sống kém hơn so với giai đoạn nhẹ (giai đoạn I, II) ($p < 0,05$). Có mối tương quan nghịch chiều mức độ yếu giữa tuổi khởi phát bệnh với tổng điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ($r = -0,273$; $p < 0,05$). Có mối tương quan thuận mức độ trung bình giữa thời gian mắc bệnh với tổng điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ($r = 0,423$; $p < 0,01$). Có mối tương quan tích cực giữa mức độ rối loạn vận động (MDS-UPDRS - III) với tổng điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ($r = 0,419$; $p < 0,05$).

Kết luận: Tuổi khởi phát, thời gian mắc bệnh, mức độ rối loạn vận động ảnh hưởng nghiêm trọng đến chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson.

Từ khóa: Bệnh Parkinson, chất lượng cuộc sống.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to determine quality of life score and analyze some factors related to quality of life in patients with Parkinson.

Subjects and methods: A cross-sectional study of 55 outpatients with Parkinson's disease treated at Dong Da General Hospital from April 2025 to July 2025.

Results: The mean quality of life score was $27,37 \pm 14,13$, moderate-severe disease stages (stages III, IV, V) had worse quality of life than mild disease stages (stages I, II) ($p < 0,05$). There was a mildly inverse correlation between the age of the disease onset and quality of life PDQ-SI total score ($r = -0,273$; $p < 0,05$). There was a moderate positive correlation between the duration of the disease and quality of life PDQ-SI total score ($r = 0,423$; $p < 0,01$). There was a moderate positive correlation between the degree of the movement disorder (MDS-UPDRS - III) and quality of life PDQ-SI total score ($r = 0,419$; $p < 0,05$).

Conclusions: The age of the disease onset, the duration of the disease, the degree of the movement disorder seriously affect Parkinson patients' quality of life.

Key words: Parkinson's disease, quality of life.

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Parkinson là một bệnh thoái hóa thần kinh trung ương tiến triển phổ biến thường gặp ở người trên 60 tuổi và có xu hướng tăng dần theo tuổi. Tại Việt Nam, theo kết quả điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ năm 2024, dự báo đến năm 2030, số người từ 60 tuổi trở lên sẽ xấp xỉ 18 triệu người, tăng gần 4 triệu người so với năm 2024. Thang điểm được sử dụng rộng rãi nhất để đánh giá chất lượng cuộc sống người bệnh Parkinson là bộ 39 câu hỏi về chất lượng cuộc sống bệnh Parkinson (PDQ-39).

Lão khoa là một trong những lĩnh vực mũi nhọn và đầu ngành mà Bệnh viện Đa khoa Đống Đa được giao và định hướng phát triển. Mỗi năm, bệnh viện tiếp nhận và điều trị số lượng không nhỏ bệnh Parkinson. Vì vậy mà chúng tôi tiến

hành nghiên cứu đề tài này nhằm: Xác định điểm chất lượng cuộc sống và phân tích một số yếu tố liên quan đến chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson.

II. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu

Các người bệnh ngoại trú được chẩn đoán xác định là Parkinson tại Khoa khám bệnh - Bệnh viện Đa khoa Đống Đa từ tháng 4/2025 đến tháng 7/2025.

- Tiêu chuẩn chọn bệnh nhân:

+ Tuổi: từ 18 tuổi trở lên.

+ Được chẩn đoán xác định bệnh Parkinson theo tiêu chuẩn của Hội Rối loạn vận động.

- Tiêu chuẩn loại trừ: Có bệnh tâm thần kèm theo, đang được điều trị bằng thuốc an thần kinh, suy giáp trạng, bệnh lý cơ xương khớp cấp tính hoặc mạn tính gây biến dạng khớp, đau nhiều ảnh hưởng đến quá trình vận động, nghiện ma túy và/hoặc nghiện rượu ...

2.2. Phương pháp nghiên cứu

- Thiết kế nghiên cứu: Mô tả cắt ngang

- Phương pháp thu thập số liệu: Những người bệnh thỏa mãn tiêu chuẩn chọn và loại trừ sẽ được hỏi, thăm khám theo mẫu bệnh án thống nhất. Phân chia giai đoạn bệnh theo thang điểm Hoehn và Yahr, đánh giá mức độ rối loạn vận động theo thang điểm đánh giá bệnh Parkinson thống nhất MDS-UPDRS phần III (MDS-UPDRS - III), đánh giá chất lượng cuộc sống của người bệnh bằng bộ 39 câu hỏi dành cho bệnh Parkinson (PDQ-39).

2.3. Xử lý số liệu

Xử lý số liệu trên phần mềm SPSS 20.0; sự khác biệt có ý nghĩa thống kê khi $p < 0.05$.

III. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Có 55 người bệnh tham gia nghiên cứu, điểm chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson được trình bày bằng bảng 1 và bảng 2:

Bảng 1. Điểm chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson theo Thang điểm PDQ – 39 (N=55)

Thang điểm PDQ-39	TB±ĐLC	Min	Max
Khả năng đi lại	35,04 ± 25,61	0	95
Hoạt động hàng ngày	41,34 ± 24,38	0	91,67
Cảm xúc	26,51 ± 19,32	0	87,5
Dấu hiệu bệnh	18,24 ± 20,21	0	95,8
Hỗ trợ xã hội	10,98 ± 13,62	0	41,67
Nhận thức	22,68 ± 14,93	0	83,33
Giao tiếp	19,77 ± 21,68	0	91,67
Khó chịu cơ thể	31,72 ± 17,13	0	91,67
PDQ - SI	27,37 ± 14,13	5,98	79,76

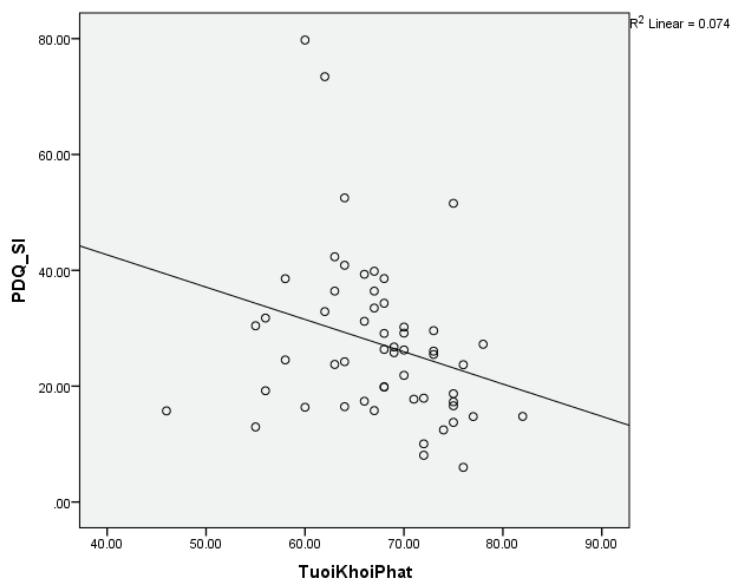
Nhận xét: Điểm trung bình chất lượng cuộc sống của người bệnh là 27,37 ± 14,13 điểm. Điểm cao nhất là 79,76 điểm. Điểm trung bình trong mục hoạt động hàng ngày cao nhất với 41,34 ± 24,38 điểm. Mục hỗ trợ xã hội có điểm trung bình thấp nhất với 10,98 ± 13,62 điểm.

Bảng 2. Điểm chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson dựa vào thang điểm PDQ-39 theo giai đoạn bệnh (N=55).

Thang điểm PDQ-39	Giai đoạn bệnh		P
	Giai đoạn I,II (SL=28)	Giai đoạn III, IV, V (SL=27)	
Khả năng đi lại	20,18±17,62	50,46±23,55	0,001
Hoạt động hằng ngày	37,71±20,51	47,17±26,99	0,081
Cảm xúc	20,24±14,33	33,02±21,8	0,04
Dấu hiệu bệnh	20,68±13,54	25,85±24,37	0,537
Hỗ trợ xã hội	5,77±10,99	16,39±14,16	0,261
Nhận thức	23±15,9	24,77±16,24	0,022
Giao tiếp	12,79±13,51	27±26,08	0,047
Khó chịu cơ thể	25,94±13,31	37,71±18,76	0,042
PDQ-SI	23,23±10,06	31,66 ±16,5	0,026

Nhận xét: Điểm trung bình chất lượng cuộc sống theo PDQ-39 của những người bệnh ở giai đoạn bệnh trung bình – nặng (giai đoạn III, IV, V) cao hơn so với những người bệnh ở giai đoạn bệnh nhẹ (giai đoạn I, II). Sự khác biệt này là có ý nghĩa thống kê ở đa số các mục trừ hoạt động hàng ngày, dấu hiệu bệnh và hỗ trợ xã hội (p < 0,05).

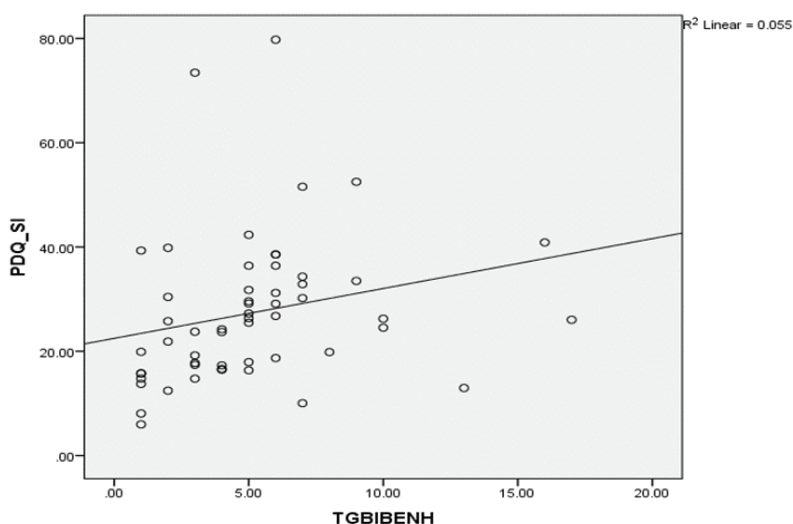
Một số yếu tố liên quan đến chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson trình bày bằng biểu đồ 1; biểu đồ 2 và bảng 3.

Hệ số tương quan Pearson: $r = -0,273$, $p = 0,044$.

Biểu đồ 1. Tương quan giữa tuổi khởi phát bệnh và điểm trung bình (PDQ-SI) chất lượng cuộc sống theo PDQ-39 ở người bệnh Parkinson (N=55)

Nhận xét: Có mối tương quan nghịch có ý nghĩa thống kê giữa tuổi khởi phát bệnh và điểm trung bình chất lượng cuộc sống theo PDQ-39 ở người bệnh với hệ số tương quan r là $-0,273$ ($p < 0,05$).

Hệ số tương quan Pearson: $r = 0,423$, $p = 0,001$.

Biểu đồ 2. Tương quan giữa thời gian bị bệnh và điểm trung bình (PDQ-SI) chất lượng cuộc sống theo PDQ-39 ở người bệnh Parkinson (N=55)

Nhận xét: Có mối tương quan thuận có ý nghĩa thống kê giữa thời gian bị bệnh và điểm trung bình chất lượng cuộc sống theo PDQ-39 ở người bệnh Parkinson với hệ số tương quan là $0,423$ ($p < 0,01$).

Bảng 3. Tương quan giữa điểm MDS-UPDRS-III và chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson theo PDQ - 39 (N=55)

Các mục	Khả năng đi lại	Hoạt động hằng ngày	Cảm xúc	Dấu hiệu bệnh	Hỗ trợ xã hội	Nhận thức	Giao tiếp	Khó chịu cơ thể	PDQ-SI
r	0,722	0,451	0,469	0,551	0,503	0,238	0,383	0,446	0.419
p	< 0,01	< 0,01	< 0,01	< 0,01	< 0,01	> 0.05	< 0,05	< 0,01	< 0,05

Nhận xét: Mỗi tương quan giữa điểm đánh giá MDS-URPDS-III với điểm PDQ-SI là mối tương quan thuận ở mức trung bình và có ý nghĩa thống kê với hầu hết các mục của thang điểm PDQ-39 ($r = 0,419$; $p < 0,05$).

IV. BÀN LUẬN

4.1. Điểm chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson.

4.1.1. Điểm chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson theo thang điểm PDQ-39.

Nghiên cứu của chúng tôi cho thấy điểm trung bình chất lượng cuộc sống của người bệnh trong nghiên cứu là $27,37 \pm 14,13$ điểm. Chúng tôi nhận thấy rằng điểm PDQ-39 trung bình trong nghiên cứu của chúng tôi thấp hơn so với một số nghiên cứu khác. Một nghiên cứu đa trung tâm của tác giả Nguyễn Đức Thuận (2018) với 88 người bệnh Parkinson có điểm PDQ-39 trung bình là 31,36 điểm.¹ Điểm PDQ-39 trung bình 37,5 điểm là kết quả nghiên cứu ở Ai Cập sử dụng thang điểm PDQ-39 để đánh giá chất lượng cuộc sống người bệnh.² Điểm chất lượng cuộc sống của người bệnh Parkinson khác nhau ở các nghiên cứu nhưng đa số dao động trong khoảng 25- 50 điểm và chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson cũng bị ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố khác nhau trong các nghiên cứu trước đó. Dù vậy, đa số các nghiên cứu đều thống nhất rằng chất lượng cuộc sống của người bệnh Parkinson giảm hơn đáng kể so với người khỏe mạnh ở hầu hết các lĩnh vực.³

Các mục hoạt động hằng ngày, khả năng đi lại và khó chịu cơ thể là ba mục có điểm trung bình cao với điểm lần lượt là $41,34 \pm 24,38$, $35,04 \pm 25,6$ 1 và $31,72 \pm 17,13$ điểm. Đây cũng là các mục có điểm trung bình cao trong nghiên cứu của Minibajeva O và cộng sự (2023): khả năng đi lại (46,8 điểm), hoạt động hằng ngày (44,4 điểm), khó chịu cơ thể (40,15 điểm). Nghiên cứu đó gặp các mục hỗ trợ xã hội (18,3 điểm), giao tiếp (26,6 điểm), nhận thức (27,5 điểm) là các mục có điểm trung bình thấp trong thang điểm PDQ-39.² Các mục này trong nghiên cứu của chúng tôi cũng là các mục có điểm thấp nhất lần lượt là: hỗ trợ xã hội ($10,98 \pm 13,62$), giao tiếp ($19,77 \pm 21,68$), nhận thức ($22,68 \pm 14,93$). Tuy nhiên mục dấu hiệu bệnh ($18,24 \pm 20,21$), cảm xúc ($26,51 \pm 19,32$) chúng tôi gặp lại thấp hơn tương đối so với nghiên cứu của Minibajeva O và cộng sự (2023).²

4.1.2. Điểm chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson theo giai đoạn bệnh.

Từ kết quả nghiên cứu, chúng tôi thấy rằng điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ở nhóm người bệnh giai đoạn trung bình – nặng (giai đoạn III, IV, V) là $31,66 \pm 16,5$ cao hơn so với nhóm người bệnh giai đoạn nhẹ (giai đoạn I, II) $23,23 \pm 10,06$. Sự khác biệt này có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$). Ge Y và cộng sự khi tìm hiểu mối liên quan giữa chức năng vận động và chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson đã thấy điểm PDQ-SI sẽ tăng dần đều theo giai đoạn của bệnh.⁴ Ở mỗi giai đoạn bệnh có ảnh hưởng khác nhau đến chất lượng cuộc sống của người bệnh Parkinson.

Người bệnh Parkinson ở giai đoạn bệnh càng nặng thì chất lượng cuộc sống của họ càng tồi tệ hơn.

4.2. Các yếu tố liên quan đến chất lượng cuộc sống ở người bệnh Parkinson

Chúng tôi đã phát hiện một mối tương quan nghịch có ý nghĩa thống kê giữa tuổi khởi phát bệnh và điểm trung bình chất lượng cuộc sống của người bệnh Parkinson ($r = -0,273$; $p < 0,05$). Điều này có thể hiểu rằng độ tuổi khởi phát bệnh trẻ hơn liên quan đến chất lượng cuộc sống bị suy giảm nhiều hơn và ngược lại tuổi khởi phát bệnh càng cao thì chất lượng cuộc sống của người bệnh càng tốt hơn. Ali S. Shalash và cộng sự (2018) nghiên cứu trên 97 người bệnh đã chỉ ra rằng điểm PDQ-SI có tương quan nghịch với độ tuổi của người bệnh khi ghi danh ($r = -0,220$; $p = 0,04$) cũng như độ tuổi khởi phát bệnh ($r = -0,272$; $p = 0,01$).⁵

Kết quả nghiên cứu của chúng tôi nhận thấy có mối tương quan thuận trung bình giữa thời gian mắc bệnh và điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ở nhóm người bệnh trong nghiên cứu ($r = 0,423$; $p < 0,01$). Thời gian mắc bệnh càng dài, chất lượng cuộc sống người bệnh Parkinson càng giảm và sự phụ thuộc vào người chăm sóc cũng tăng lên. Minibajeva O và cộng sự (2023) cũng nhận ra rằng thời gian mắc bệnh là một trong các yếu tố có tác động thuận chiều đến chất lượng cuộc sống của người bệnh.² Một nghiên cứu trên 208 người bệnh Parkinson tại một khu vực ở Ireland đưa ra được kết luận rằng thời gian mắc bệnh kéo dài có tác động tiêu cực đến chất lượng cuộc sống của người bệnh.⁶ Su W và cộng sự (2021) cũng có kết quả tương đồng khi thu được kết quả thời gian mắc bệnh là yếu tố tác động độc lập đến điểm PDQ-SI ở người bệnh Parkinson.⁷

Từ kết quả nghiên cứu, chúng tôi đã chỉ ra rằng có mối tương quan thuận mức độ trung bình giữa mức độ rối loạn vận động theo thang

điểm MDS - UPDRS với điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI của người bệnh ($r = 0,419$; $p < 0,05$). Trong đó nghiên cứu tìm thấy mối tương quan rất chặt chẽ ở mục khả năng đi lại ($r = 0,722$; $p < 0,05$), mối tương quan chặt chẽ ở mục dấu hiệu bệnh ($r = 0,551$; $p < 0,01$) và hỗ trợ xã hội ($r = 0,503$; $p < 0,01$), mối tương quan trung bình ở mục hoạt động hàng ngày ($r = 0,451$; $p < 0,01$), cảm xúc ($r = 0,469$; $p < 0,01$), giao tiếp ($r = 0,383$; $p < 0,05$) và khó chịu cơ thể ($r = 0,446$; $p < 0,01$). Chúng tôi không tìm thấy mối tương quan ở mục nhận thức với chất lượng cuộc sống của người bệnh. Minibajeva O và cộng sự (2023) cũng tìm thấy mối tương quan chặt chẽ giữa điểm MDS-UPDRS phần III và IV ($r = 0,704$; $p < 0,001$) với chất lượng cuộc sống của người bệnh Parkinson theo PDQ-39 khi nghiên cứu đánh giá các triệu chứng vận động và không vận động cũng như tác động của chúng đến sức khỏe của người bệnh Parkinson.²

Như vậy, theo nghiên cứu của chúng tôi đánh giá tổng hợp các rối loạn vận động theo Thang đánh giá Parkinson thống nhất của Hiệp hội Rối loạn Vận động (MDS-UPDRS-III) có ảnh hưởng rõ rệt đến chất lượng cuộc sống hàng ngày của người bệnh Parkinson ở hầu hết các mục. Tình trạng rối loạn vận động càng nặng, chất lượng cuộc sống của người bệnh càng kém và đó cũng là gánh nặng cho người chăm sóc. Mức độ tiến triển tăng dần của các rối loạn vận động làm cho người bệnh Parkinson trở nên hạn chế trong nhiều hoạt động xã hội, người bệnh dần tách biệt khỏi các hoạt động tập thể. Đây là một trong các yếu tố góp phần đáng kể làm cho chất lượng cuộc sống giảm sút nghiêm trọng. Bên cạnh đó, tình trạng này cũng làm tăng các triệu chứng ngoài vận động khác như trầm cảm, lo lắng...

V. KẾT LUẬN

Điểm trung bình chất lượng cuộc sống ở

người bệnh Parkinson trong nghiên cứu là $27,37 \pm 14,13$. Ảnh hưởng mục hoạt động hàng ngày cao nhất với $41,34 \pm 24,38$ điểm.

Điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ở nhóm người bệnh giai đoạn trung bình – nặng (giai đoạn III, IV, V) là $31,66 \pm 16,5$ cao hơn so với nhóm người bệnh giai đoạn nhẹ (giai đoạn I, II) $23,23 \pm 10,06$ ($p < 0,05$).

Tuổi khởi phát bệnh có mối tương quan nghịch chiều mức độ yếu với tổng điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ($r = -0,273$, $p < 0,05$).

Thời gian mắc bệnh có mối tương quan thuận mức độ trung bình với tổng điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ($r = 0,423$, $p < 0,01$).

Mức độ rối loạn vận động có mối tương quan tích cực với tổng điểm chất lượng cuộc sống PDQ-SI ($r = 0,419$; $p < 0,05$) và tương quan với hầu hết các mục trong thang điểm đánh giá chất lượng cuộc sống PDQ-39 ($p < 0,05$).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Đức Thuận, Hoàng Thị Dung, Đặng Thành Chung. Nghiên cứu đặc điểm lâm sàng và chất lượng cuộc sống ở bệnh nhân Parkinson. Tạp chí Y học Việt Nam. 2019;481(1):47-51.
2. Minibajeva O, Zeltina E, Karelis G, et al. Clinical Symptoms Influencing Parkinson's Patients' Quality of Life in Latvia: A Single-Center Cohort Study. Med Kaunas Lith. 2023;59(5):935.
3. Zhao N, Yang Y, Zhang L, et al. Quality of life in Parkinson's disease: A systematic review and meta-analysis of comparative studies. CNS Neurosci Ther. 2021;27(3):270-279.
4. Ge Y, Zhao W, Zhang L, et al. Correlation between motor function and health-related quality of life in early to mid-stage patients with Parkinson disease: a cross-sectional observational study. Front Aging Neurosci. 2024; 16:1399285. Published 2024 Jun 24.
5. Shalash AS, Hamid E, Elrassas HH, et al. Non-Motor Symptoms as Predictors of Quality of Life in Egyptian Patients with Parkinson's Disease: A Cross-Sectional Study Using a Culturally Adapted 39-Item Parkinson's Disease Questionnaire. Front Neurol. 2018;9:357. doi:10.3389/fneur.2018.00357
6. Cassidy I, Doody O, Meskeel P. Exploring factors that influence HRQoL for people living with Parkinson's in one region of Ireland: A cross-sectional study. BMC Geriatr. 2022;22(1):994. Published 2022 Dec 23. doi:10.1186/s12877-022-03612-4.
7. Su W, Liu H, Jiang Y, et al. Correlation between depression and quality of life in patients with Parkinson's disease. Clin Neurol Neurosurg. 2021;202:106523